

Lärarhandledning till: Hej Litteraturen! – Upplysningen

Diskutera vidare

Ett reportage som beskriver den aktuella epoken utifrån nutida företeelser. Vi diskuterar vad som präglade livet, samhället, människorna och i förlängningen också litteraturen då och vad som styr oss idag och hur nutidens litteratur påverkas.

1. "Människan föds fri och överallt är hon i bojar" skrev Rousseau. Vad menade han med det? Tycker ni att detta fortfarande kan sägas om vår tid? Diskutera!
2. I programmet presenterar tre ungdomar varsin bok som har fått dem att brinna och att verka för en förändring av orättvisorna i världen. Berätta för varandra om något som ni har läst/hört som fått er att vilja förändra samhället på något sätt.
3. I Frankrike ledde upplysningen och dess idéer till en revolution. Vad var det som fransmännen gjorde uppror emot? Finns det något i dagens samhälle som ni tror att människor skulle kunna tänka sig att göra uppror mot? Diskutera!
4. Under upplysningen blev kvinnorna såväl viktiga läsare som författare. Hur såg kvinnornas villkor ut under upplysningen? Vilka orättvisor skrev de om? Hur ser mäns och kvinnors livsvillkor ut idag? Är det något som är orättvist? Diskutera!

Författaren och du

I det andra reportaget dyker vi ner i ett viktigt författarskap från tidsepoken där vi samtidigt söker likheter med nutida författarskap och fenomen.

1. Hedvig Charlotta Nordenflycht bearbetade bland annat existentiella frågor såsom olycklig kärlek och sorg i den poesi hon skrev. Hur handskas vi med detta idag? Terapi, lyckopiller och/eller... ja, vad då? Vad skulle hon säga om vårt sätt att bearbeta känslor? Sätt henne framför tv:n och titta på ett avsnitt av *Dr Phil* eller *In Treatment* tillsammans. Låt henne sedan skriva en krönika där hon reflekterar över 2000-talets sätt att bearbeta känslor.

Tematiska utflykter

Vi lyfter också fram ett litteraturtema i varje program där olika aspekter från då och nu diskuteras.

1. Under upplysningen blev fler människor läskunniga och den politiska medvetenheten ökade. Författare såsom Wollstonecraft, Voltaire och Rousseau skrev politiskt laddade texter som kritiserade religionen, hur folk levde och samhällets styrelseskick. Var finner vi de politiska texterna idag? Musikern Force Majeur säger i programmet att det i Frankrike idag är rappen som står för ifrågasättandet. Hur ser det ut i Sverige? Var finns de ifrågasättande rösterna? I musiken, i tidningar, i radio eller på nätet? Hitta två exempel på politiska texter/röster som kritiserar samhället och diskutera vilken bild av dagens Sverige de ger.

2. De franska upplysningsmän som gav ut *Encyklopedin* ville sprida kunskap och göra den tillgänglig för många. (Ordet encyklopedi kommer från ett grekiskt ord som betyder allmänbildning.) Idag kan vi, om vi har tillgång till en mobiltelefon med Internet, komma åt en oändlig mängd information/fakta närsomhelst och varsomhelst. Innebär det också att våra kunskaper och vår allmänbildning ökar, eller är det snarare, som en del hävdar, tvärtom? Blir vi dummare av att aldrig behöva använda vår hjärna till att minnas saker? Skriv en debattartikel där du tar ställning för eller emot den moderna tekniken.

Läs/titta vidare

- Läs hela eller utdrag ur romanen *Fredag eller ett liv i frihet* av Michel Tournier. Diskutera hur perspektivet skiljer sig från originalet *Robinson Crusoe*. Vad tror ni att Tournier vill säga med sin roman?
- Läs Hedvig Charlotta Nordenflychts dikt *Fruentimbers plikt at upöfva deras vett* och jämför den med Anna Maria Lenngrens dikt *Några ord till min kära dotter, ifall jag hade någon*. Vad vill de säga med sina dikter? Vilka stilmedel använder de?
- Läs romanen *Candide* av Voltaire och fundera över hur författaren förhåller sig till följande motsatspar: godhet - ondska, rättvisa - orättvisa, jämlikhet - ojämlikhet, kunskap - okunnighet, förnuft - vidskeplighet.
- Titta på någon av filmatiseringarna av Jane Austens böcker, t ex *Förnuft och känsla* eller *Stolthet och fördom*

Författare: Åsa Sjöwall och Pia Kangas, svensklärare, Rytmus - Musikergymnasiet Stockholm i samarbete med UR.